

การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่น
บนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ
THE DEVELOPMENT COTTON PROCESSING LOCAL WISDOM BASED
ON SUFFICIENCY ECONOMY AND CREATIVE ECONOMY IN SAP YAI
DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE

¹ฤทธิชัย ผานาค

¹Ritthichai Phanak

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย
Rajabhat Chaiyaphum University, Thailand.

phanak@cpru.ac.th

Received: May 26, 2023; Revised: July 25, 2023; Accepted: August 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ บริบทด้านผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิที่แสดงถึงคุณค่าอัตลักษณ์ชุมชน 3) เพื่อศึกษาผลพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิที่แสดงถึงคุณค่าอัตลักษณ์ชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน(ผู้ใหญ่บ้าน,กำนัน) ผู้ผลิต(ผู้ทำอาชีพการแปรรูป), ผู้จำหน่าย(ผู้ทำอาชีพการแปรรูป) และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์(นักท่องเที่ยว,ผู้ที่สนใจ) พบว่า ผลการศึกษาวิเคราะห์บริบทด้านผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้าย ในชุมชนอำเภอซับใหญ่ ที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยมีขั้นตอนวิธีการผลิตผ้าฝ้าย 12 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเก็บฝ้าย 2) การอ้วฝ้าย 3) การดีดฝ้าย 4) การลื้อฝ้าย 5) การเข็นฝ้าย 6) การเปียฝ้าย 7) การย้อมสี 8) การกวักฝ้าย 9) การขึ้นทูก 10) การสืบทูก 11) การผัดหลอดหรือการปั่นหลอด และ 12) การทอฝ้าย ผลการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์

¹ อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทั้งสิ้น 48 รูปแบบ โดยแยกเป็น เครื่องนุ่งห่ม (ชุดเสื้อผ้าสำหรับเด็ก) จำนวน 24 รูปแบบ และผลิตภัณฑ์กระเป๋า จำนวน 24 รูปแบบ

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ฐานเศรษฐกิจพอเพียง, เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study and analyze 2) to further develop local wisdom cotton processing products based on sufficiency and creative economy in Sap Yai District, Chaiyaphum Province as shown 3) to study the further development of local wisdom cotton processing products on the basis of sufficiency economy and creative economy in Sap Yai District, Chaiyaphum Province that reflects the value of community identity. The sample group used in this research were community leaders (village headmen, village headman), producers (processing professionals), dealers (processing professionals) and product buyers (tourists, interested) The research results are as follows. The results of the context analysis of cotton processing products, local wisdom, found that local wisdom on cotton processing products. in the community of Sap Yai District that is inherited from ancestors There are 12 steps of cotton production as follows: 1) Picking cotton 2) Picking cotton 3) Picking cotton 4) Teasing cotton 5) Pushing cotton 6) Splicing 7) Dyeing 8) Weaving cotton 9) Weaving looms 10) Weaving looms 11) Stir-frying or spinning straws and 12) Weaving cotton. Results of further development of local wisdom cotton processing products The researcher has designed and developed a total of 48 types of cotton products, separated into clothing. (children's clothing) in the amount of 24 styles and bag products in the amount of 24 styles.

Keyword : Local Wisdom Products, Sufficiency Economy, Creative Economy

บทนำ

การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นการดำเนินการที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับ ประเทศให้เป็นประเทศรายได้สูงที่มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจ ไทยในอนาคตโดยการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง

มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้นและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาคตาม เป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อให้ ทุกคนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ผ่านการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและ พหุติกรรม และด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าสินค้า เกษตรเพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกรและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในการพึ่งพาตนเอง

ผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือเป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีกำเนิดมาจากชุมชน โดยภูมิปัญญาชาวบ้านที่แสดงให้เห็นถึงรากฐานทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั้นๆ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ทุ่มเทส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ผ่านหลายมาตรการ และยังคงได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จะเห็นได้จากนโยบายเร่งด่วนใน ปีงบประมาณ 2558 ซึ่งทางอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ภารกิจกรมการพัฒนาชุมชนและ นโยบายกระทรวงมหาดไทยต้องการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อบูมเป้าหมายในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีรายได้มากขึ้นโดยจะจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือ ส่งเสริม ยกระดับหมู่บ้านที่มีการผลิตสินค้าชุมชน โดยคาดหวังว่าผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนจะได้รับองค์ความรู้ที่จะช่วย เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (เดอะพับลิกโพสท์, ออนไลน์ 2557) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานของผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชนมากขึ้น ซึ่งรวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลในทุกพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความ เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การที่มีผลิตภัณฑ์ที่ดีและมีคุณภาพ สามารถช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์รวมไปจนถึงท้องถิ่นด้วย ในเรื่องของผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ซึ่งปัญหาหนึ่งที่พบได้เนืองทุกชุมชน ยังมีปัญหาทางด้านของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค การออกแบบผลิตภัณฑ์จึงเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน (ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์, 2551) การวิจัยนี้จะเน้นในเรื่องการพัฒนารูปผลิตภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ ปรีชา ปั่นกล้า (2549) ได้กล่าวว่า การสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนควรมีการออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกำลังเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนั้น โดยใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า ความงาม เอกลักษณ์ที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางความรู้สึกและคุณค่าแก่ผู้บริโภคได้ ผลิตภัณฑ์นั้นจะเป็นตัวสร้างแรงกระตุ้นให้กับผู้ซื้อสินค้าได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์หลายอย่างในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาในแบบของผลิตภัณฑ์เนื่องจากขาดประสบการณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์และความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนา ด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งผู้ประกอบการในชุมชนต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญ เพราะการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับตัวผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจ เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการทำธุรกิจ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างแท้จริง สร้างความน่าสนใจในตัว สินค้าและสามารถสร้างผลสำเร็จได้ในอนาคตเพื่อก้าวไปสู่ตลาดผลิตภัณฑ์นับเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความแตกต่างของสินค้าด้วยรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเป็น

กลยุทธ์ตลาดอย่างหนึ่งที่จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าได้ จากการศึกษาจะพบว่า ขณะนี้ผลิตภัณฑ์มีมากมายซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและความปลอดภัยในตัวของผู้ผลิต ดังนั้นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายคือการเรียนรู้ การเรียนรู้ศึกษาเทคนิคการสร้างหรือออกแบบผลิตภัณฑ์นับเป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้ผลิตสามารถใช้เป็นเครื่องมือผลิตสินค้าของตนให้มีจุดขายแตกต่างจากสินค้าอื่น และเพิ่มมูลค่าให้สินค้า จัดเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ช่วยขยายหรือรักษาสวนแบ่งตลาดได้อีกทางหนึ่ง

ในช่วงปีที่ผ่านมา รัฐได้ดำเนินกลยุทธ์การพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของศักยภาพและความเข้มแข็งของ ทุนทางสังคม วัฒนธรรม (Cultural-Social Capital) ในระดับชุมชนอย่างเต็มที่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ กอปรกับกระแสการพัฒนาตามราชปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์, 2551) จึงทำให้ชุมชนหลายแห่งหันมาพิจารณาบทบาทและประยุกต์ใช้วิถีการผลิตบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของชุมชนต่าง ๆ ที่ผ่านมายังขาดการวิเคราะห์และการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างสรรค์สินค้าและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์อย่างเต็มที่ จึงทำให้ภาพลักษณ์ของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ขาดความเป็นลักษณะเฉพาะตัว ที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค ที่นับวันจะมีลักษณะการเลือกบริโภคสินค้าที่มีมูลค่าด้านความคิด ความรู้สึกเพิ่มขึ้น จากเดิมจะพิจารณาเฉพาะมูลค่าในด้านกายภาพเป็นสำคัญ การผลิตและสร้างสรรค์บนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างแท้จริง จึงจะสามารถสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะตัวได้ดี และการที่จะเป็นเช่นนั้นได้ชุมชนจะต้องมีจิตสำนึกที่เข้มชัดในวัฒนธรรมของตนเอง ชุมชนจะต้องร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของชุมชน มีการตื่นตัวและรับรู้เอกลักษณ์และคุณค่าของตนเองและนำคุณค่าเหล่านั้นมาใช้เป็นฐานในสร้างสรรค์การผลิตสินค้าหรือบริการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพสามารถบ่งชี้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ตนเองตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งมีวิถีการผลิตบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคมและเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มั่นคงและมั่นคงในทุกมิติของกระแสโลกาภิวัตน์ได้ เจริญชัย ไชยไพฑูรย์วงศ์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์ที่ดีที่สุดในการรับมือกับโลกาภิวัตน์ จึงไม่ใช่การเดินตามอย่างคนตาบอดหรือปิดตัวเองอย่างคนหุนหัน แต่เป็นการศึกษา วิเคราะห์อย่างลึกซึ้งรอบด้าน เพื่อการประยุกต์โลกาภิวัตน์ให้กลายเป็นเครื่องมือรับใช้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ย่อมเป็นสมรภูมิใหม่แห่งยุคโลกาภิวัตน์ท่ามกลางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมแบบเดิมที่กำลังเสื่อมสลายลง จึงมีทางเลือกเพียง 2 ทาง คือ การจมปรักกับวิธีคิดแบบเดิมที่ประเทศมหาอำนาจชั้นนำกำลังทอดทิ้งหรือเรียนรู้อย่างลึกซึ้งถึงภูมิปัญญาแบบใหม่ที่กำลังจะเป็นอนาคตของประเทศ คนชนบทและคนเมืองได้อิทธิพลสำคัญแห่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ไว้คนละดอก นั่นคือ วัฒนธรรมร่วมสมัยที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าสร้างสรรค์ได้อย่างไม่มีวันสิ้นสุดและความเชี่ยวชาญในการแปรเปลี่ยนวัตถุดิบให้กลายเป็นสินค้าที่มีความเป็นสากล ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั่วทุกมุมโลกให้การยอมรับและชื่นชม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะวิจัย จึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ ว่ามีแนวทางหรือรูปแบบแห่งการพัฒนา การผลิตผลิตภัณฑ์เป็นอย่างไร ที่จะนำชุมชนและสังคมสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบทด้านผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิที่แสดงถึงคุณค่าอัตลักษณ์ชุมชน
3. เพื่อศึกษาผลพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิที่แสดงถึงคุณค่าอัตลักษณ์ชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษา การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ ได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชน(ผู้ใหญ่บ้าน,กำนัน) ผู้ผลิต(ผู้ที่ทำอาชีพการแปรรูป,) ผู้จำหน่าย(ผู้ที่ทำอาชีพการแปรรูป)และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์(นักท่องเที่ยว,ผู้ที่สนใจ) อำเภอซับใหญ่
กลุ่มตัวอย่าง คือผู้นำชุมชน(ผู้ใหญ่บ้าน,กำนัน) ผู้ผลิต(ผู้ที่ทำอาชีพการแปรรูป,) ผู้จำหน่าย(ผู้ที่ทำอาชีพการแปรรูป)และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์(นักท่องเที่ยว,ผู้ที่สนใจ) อำเภอซับใหญ่ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายรูปแบบใหม่ โดยสอบถามจาก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน(ผู้ใหญ่บ้าน,กำนัน) ผู้ผลิต(ผู้ที่ทำอาชีพการแปรรูป,) ผู้จำหน่าย(ผู้ที่ทำอาชีพการแปรรูป)และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์(นักท่องเที่ยว,ผู้ที่สนใจ) อำเภอซับใหญ่ จำนวน 100 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้าย นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงบรรยาย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์จัดประชุมสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ สรุปผล ดังนี้

1. พืชสมุนไพรที่ใช้ในการประกอบอาหารนิยมปลูกไว้บริเวณบ้านหรือสามารถหาได้จากแหล่งธรรมชาติตามไร่ คันทนา หรือหาซื้อได้ที่ร้านค้าในชุมชน ตลาดนัด ตลาดสด จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ด้าน การทำอาหารจำนวน 35 คนครัวเรือน ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีพืชที่ใช้นำประกอบอาหาร 57 ชนิด ส่วนต่าง ๆ ของพืชที่ใช้ ได้แก่ ยอด ดอก ใบ เหง้า ผล ผัก การบริโภคพืชสมุนไพรจะมีหมุนเวียนตามฤดูกาลของพืช ชนิดนั้น ๆ นิยมนำพืชสมุนไพรมาประกอบอาหารประเภทแกง ผัด ยำ ทอด เครื่องจิ้ม ผักเคียง ดังแสดง ในตารางที่ 4.1 และส่วนต่าง ๆ ของพืชสมุนไพรที่นำมาประกอบอาหาร ดังแสดงตารางที่ 4.2 และชื่อ อาหารจากนั้นนำพืชสมุนไพรหาค่าเฉลี่ย เพื่อนำพืชสมุนไพรที่ได้ไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร 2 อย่าง ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยว และตะไคร้ โดยใช้เป็นส่วนผสมหลักในการพัฒนา และนำพืชสมุนไพรชนิดอื่น ๆ เป็น ส่วนผสมร่วมด้วย ซึ่งพืช 2 ชนิดนี้เป็นพืชสมุนไพรที่ขึ้นง่าย ปลูกง่าย และมีการนำมาบริโภคเป็นประจำใน ครัวเรือนได้หลากหลาย และให้ผลผลิตตลอดทั้งปี

2. การถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย นำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับเผยแพร่สู่ชุมชน โดยการจัดอบรมการถ่ายทอดความรู้งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากพืชสมุนไพรที่ใช้ประกอบอาหารในชุมชนตำบลละหาน อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ วันศุกร์ที่ 22 เมษายน 2564 ณ ศูนย์ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ผู้สูงอายุเทศบาลตำบลละหาน อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

อภิปรายผล

จากการศึกษา การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจสร้างสรรค์ อำเภอซับใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์บริบทด้านผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้าย ในชุมชนอำเภอซับใหญ่ ที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยมีขั้นตอนวิธีการผลิตผ้าฝ้าย 12 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเก็บฝ้าย 2) การอ้าวฝ้าย 3) การดัดฝ้าย 4) การล่อฝ้าย 5) การเข็นฝ้าย 6) การเปียฝ้าย 7) การย้อมสี 8) การกวักฝ้าย 9) การขึ้นทูก 10) การสับทูก 11) การผัดหลอดหรือการปั่นหลอด และ 12) การทอฝ้าย ซึ่งสอดคล้องกับ สคราญนิตย์ เล็กสุทธิ (2561) ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง “การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายทอมือที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเจือก ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า 1)

ทุนเดิม : กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเงือกเป็นการทอผ้าฝ้ายที่ใช้ย้อมสีจากวัตถุดิบธรรมชาติ เน้นกรรมวิธีและขั้นตอนที่ได้รับการสืบสาน สืบทอดมาจากบุพการี เป็นวิธีการทอผ้าแบบดั้งเดิม ลวดลายของผ้าฝ้ายมีมากมายหลากหลายมีทั้งลวดลายแบบดั้งเดิมและลวดลายประยุกต์

2. ด้านการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ ดร.จิตติพันธ์ จันทรหอม (2559) ซึ่งได้ดำเนินโครงการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของชาวไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย” จากการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่เกิดจากการต่อยอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวไทยทรงดำทั้ง 4 ชุมชนในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยนั้น ตามกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายจากสังคมภายนอกด้วยการนำองค์ความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอและผู้วิจัยมาร่วมกัน สร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ด้วยหลักของศิลปะการออกแบบได้ จำนวน 40 รูปแบบ ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ ผู้ประกอบการและปราชญ์ชุมชนชาวไทยทรงดำ ให้เหลือจำนวน 20 รูปแบบ แล้วทำการทดลองตลาดเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปกรรมท้องถิ่นประเภทผ้าทอ ตลอดจนมีข้อมูลในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นในภาพรวมการวิจัยนี้ได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ โดยใช้การถ่ายทอดแบบชุมชนมีส่วนร่วม

และการศึกษาผลพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์การแปรรูปผ้าฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับกิตติพงษ์ เกียรติวิภา (2559) ได้ดำเนินโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาการนำผ้าฝ้ายทอมือ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา:กลุ่มหมู่บ้านผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ซึ่งผลจากการแจกแบบสอบถามกลุ่มประชากร เพื่อทำการศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจ (4P) ที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปผ้าฝ้ายทอมือที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาแล้วจำนวน 350 คน พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงบวกในระดับมากที่สุดต่อผลิตภัณฑ์ โดยประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยสูงที่สุดได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือสามารถต่อยอดพัฒนารูปแบบและลวดลายในอนาคตได้ รองลงมาอีก 4 อันดับได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือสะท้อนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือมีรูปแบบและการประยุกต์ที่สวยงามและเป็นที่ยึดดูใจ/ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือเป็นการใช้เทคนิคภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบเดิมมาใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือสามารถพัฒนาเป็นสินค้าที่เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้ ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะของความเป็นท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน และภาพรวมความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือที่ได้รับการออกแบบสร้างสรรค์ที่ได้รับการออกแบบสร้างสรรค์ใหม่ทั้งหมดจากการวิจัยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 8.23 จากคะแนนเต็ม 10)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผ้าทอมือมีความสำคัญ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช้านานจึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ส่งเสริมให้สืบทอดต่ออนุชนรุ่นหลังแนวทางอนุรักษ์ควรมีการประชาสัมพันธ์การคิดค้นหาลวดลายใหม่ ๆ ประดิษฐ์สร้างสรรค์ผลงานผ้าทอมือให้มีคุณภาพ เป็นที่สนใจของผู้พบเห็น หรือด้านการตลาดควร

หาเพิ่มเพื่อไม่ให้งานผ้าทอมือนี้อายุหายไป ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาควรได้รับการตรวจสอบตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่าสินค้าที่แปรรูปจากผ้าฝ้ายมีมาตรฐาน และสามารถเตรียมความพร้อมเพื่อขอเข้ารับการค้าสรรสุดยอดสินค้า OTOP (OPC) ต่อไป การทดลองออกแบบและพัฒนาผลงานโดยไม่ต้องอ้างอิงชุมชนและเศรษฐกิจ ให้ใช้หลักการออกแบบทางอุตสาหกรรมและหลักการทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรมในปัจจุบันมาแปรรูปผ้าฝ้ายให้เกิดเป็นวัสดุใหม่ๆ เช่น การอัดขึ้นรูปให้เป็นแผ่นและมีความหนาเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบที่มีโครงสร้าง เช่น เครื่องเรือนหรือการนำเอาผ้าฝ้ายหลากหลายแบบมาเข้าสู่ระบบเทคนิคการออกแบบแปรรูปวัสดุ แบบ Non-Woven (การแปรรูปผ้าแบบไม่ถักไม่ทอ) ให้ผ้าเกิดการสลายสีและลวดลายกลายเป็นผืนเดียวกันโดยใช้วัสดุทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเทคนิคที่กล่าวมานี้จึงสามารถเป็นตัวอย่างในการคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ในอนาคตได้อย่างหลากหลายและน่าสนใจ ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ให้มีความหลากหลายในการออกแบบมากยิ่งขึ้น มีการใช้หลักการหรือทฤษฎีในการออกแบบ เช่น แรงบันดาลใจหรือแนวความคิดใหม่ๆ เพื่อนำเข้าสู่การออกแบบสร้างสรรค์ ให้สามารถใช้งานและรองรับความต้องการในสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการนำเอกลักษณ์ เทคนิคและภูมิปัญญาต่างๆ ในการวิจัยไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ มีความแปลกใหม่และเป็นที่ต้องการในตลาดมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ชุมชนสามารถที่จะผลิตผลงานได้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมอาชีพงานทางหัตถกรรม รวมถึงสร้างรายได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2542). *ทัศนคติผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย*. คณะกรรมการอนุรักษ์หัตถกรรมไทย. กรุงเทพฯ : มปป
- ฐิติพันธ์ จันทร์หอม. (2555). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้วยศิลปะและภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำจังหวัดนครปฐม*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พรทิพย์ พิมลสินธุ์. (2551). *การสำรวจความคิดเห็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไหม*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2565). *หลักการแนวความคิดการออกแบบของผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ : แอปป้า ศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบ ที่ซีดีซี. วันที่ค้นข้อมูล 30 เมษายน 2565. TCDC <http://www.tcdc.or.th>
- สคราญนิตย์ เล็กสุทธิ และคณะ. (2559). *โครงการ “การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายทอมือที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเจือก ตำบลแม่แรง อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดลพบุรี”*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).